

Kriza v industriji in Slovenci

V središču pozornosti političnih in sindikalnih krogov na Tržaškem in Goriškem kot tudi širše javnosti v obeh pokrajinah je še vedno načrt družbe IRI, ki ga, kot vse kaže, podpira tudi ministrstvo za državne udeležbe, in ki predvideva korenite spremembe na področju ladjedelniške in železarske industrije. Če pomislimo na težo, ki jo ima poldržavna industrija v obeh pokrajinah, je jasno, da vsakršna napovedana sprememba mora vzbujati v tukajšnji javnosti največje zanimanje in zlasti zaskrbljenost. To tembolj, ker je vsem dobro znano, da vse dosedanje spremembe niso imele za posledico napredovanja, oziroma krepitve industrijske dejavnosti in torej možnosti za nova delovna mesta, temveč so dosledno pomenile nazadovanje, obubožanje in krčenje števila delovnih mest.

Načrt družbe Fincantieri, v katero spadajo ladjedelnice v Tržiču in Trstu, predvideva namreč, da se bo samo v Tržiču število zaposlenih zmanjšalo pri delavcih za 600-750 enot in pri nameščencih za 150-200 enot. To pomeni, da bo dejansko ob kruh skoraj tisoč družin, kar mora vzbujati resno zaskrbljenost. Na Tržaškem se napovedujejo odpusti tako v ladjedelnicah kot v Tovarni velikih motorjev pri Boljuncu. Če poleg tega upoštevamo, da je v nevarnosti obstoj škedenjske železarne, upravičeno trdimo, da smo dosegli višek, s čimer se jasno kaže, da je industrija, ki je odvisna od državnih udeležb, dejansko obrnila hrbet Trstu in tudi Gorici — saj ne smemo pozabiti na vlogo, ki so jo imele ladjedelnice v Tržiču za celotno goriško pokrajino. Za to pa niso odgovorni samo voditelji družb Fincantieri oziroma IRI, se pravi birokrati, temveč tudi in predvsem politiki, ki bi jim postopno propadanje tako pomembne industrijske dejavnosti, kot so ladjedelništvo, Tovarna velikih motorjev in škedenjska železarna, ne smelo biti nekaj postranskega, nekaj, kar se lahko kratkomalo zamolči.

Pred dnevi smo imeli priložnost brati v časopisih oziroma gledati na televizijskih ekranih, kako so v Genovi in v celotni Liguriji nastopili proti načrtom, ki predvidevajo ošibitev ladjedelniške in železarske industrije. Prepričani smo, da bodo tamkajšnji odločni nastopi imeli za posledico, da se bodo načrti tako spremenili, da Ge-

dalje na 2. strani ■

Zasedanje glavnega zbora ZN v znamenju hude napetosti med velesilama

Osemintrideseto jesensko zasedanje glavnega zbora Združenih narodov se začne v znamenju hude napetosti med Vzhodom in Zahodom, zlasti med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike, se pravi med obema velesilama. Najvidnejši zunanji znak te napetosti je prav gotovo dejstvo, da se zasedanje glavnega zbora v New Yorku ne bo udeležil sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko. V svoji dolgoletni karieri šefa sovjetske diplomacije doslej še ni nikdar manjkal na takem zasedanju. Moskva je pred dnevi sporočila, da Gromika ne bo v New Yorku, ker ameriška vlada ne zagotavlja njegove varnosti in varnosti sovjetskega odposlanstva. Moskovska »Pravda« pa še dalje ostro napada ameriško vlado in zlasti predsednika Reagana ter med drugim piše, da so za odsotnost zunanjega ministra Gromika v New Yorku odgovorne Reaganove spletke in da se zasedanje pričeneja v znamenju »protisovjetske obrekovalne kampanje« in »v ozračju protisovjetske histerije«. Na ta način — poudarja moskovski list — želi Washington odvrniti pozornost svetovne javnosti od »življenjskih problemov vsega človeštva« in zlasti od

prizadevanj, da bi se »sedanji in prihodnji rodovi obvarovali pred strahotami nove vojne«. 38. zasedanje glavnega zbora Združenih narodov pa bo posvečeno — pravi list — predvsem sovjetskim mirovnim pobudam v korist razorožitve.

Kot vidimo, se v Sovjetski zvezi nadaljuje običajna črnobela kampanja proti Združenim državam, katerih predsednika morajo sovjetski bralci, glede na pisanje sovjetskih listov, smatrati za pravo zver, ki komaj čaka, da »požre« svoje nasprotnike v socialističnem taboru. Prav gotovo ni bila najbolj modra poteza guvernerjev ameriških zveznih držav New Yorka in New Jerseja, da je namreč prepovedan pristanek sovjetskega letala z Gromikom na krovu na vseh mednarodnih letališčih obeh držav. Šlo bi za znak protesta proti sestrelitvi južnokorejskega potniškega letala, kar je povzročilo smrt 269 ljudi. Ameriško zunanje ministrstvo je sicer predlagalo, naj se Gromiko in njegovi sodelavci pripeljejo v Združene države z vojaškim letalom, ki bi pristalo na vojaškem letališču, a so Sovjeti ta predlog odločno zavrnili, čemur jim niti ne gre zameriti

dalje na 3. strani ■

Pertini odkril spomenik v Črni gori

Predsednik republike Pertini se je v spremstvu zunanjega ministra Andreottija mudil ta teden v Črni gori, kamor je prispejal na povabilo predsednika predsedstva Jugoslavije Mika Špiljaka, da bi odkril spomenik padlim italijanskim vojakom divizije Garibaldi. To divizijo so namreč ustanovili pred 40 leti na območju Črne gore in so jo sestavljali italijanski vojaki dveh divizij, ki sta ob kapitulaciji Italije bili v Črni gori. Velika večina teh vojakov se ni hotela predati Nemcem ter se je odločila za boj proti nacistom skupno z jugoslovanskimi partizani. Šlo je za kakih 20 tisoč mož, od katerih jih je padlo v boju z nacisti nad 3 tisoč. Spomenik stoji v kraju Plevlja v severozahodni Črni gori, prav tam, kjer je pred 40 leti bila ustanovljena divizija Garibaldi.

Predsednika republike Pertinija so v Črni gori sprejeli z najvišjimi častmi in hkrati zelo prisrčno, saj je znano, da je italijanski predsednik v Jugoslaviji zelo po-

pularen. Po slovesnosti odkritja spomenika, kjer se je zbrala velika množica, med katero je bilo tudi kakih 250 preživelih borcev divizije Garibaldi, so se Pertini in njegovi gostitelji odpeljali v Bar, kjer so bili politični pogovori. Zunanja ministra Andreotti in Mojsov sta proučila stanje odnosov med obema državama ter najbolj aktualna mednarodna vprašanja.

Med svečano večerjo sta si predsednik Pertini in Špiljak izmenjala zdravici. Pertini je med drugim dejal, da je to že četrti obisk, ki ga opravi v Jugoslaviji, in sicer tretji, odkar je predsednik republike. Poudaril je, kako je bilo izredno pomembno, da sta državi leta 1975 podpisali osimski sporazum, s katerim so se povsem uredili odnosi med državama in so se postavili trdni temelji za še večje sodelovanje. Predsednik Špiljak je soglašal z izvajanji italijanskega gosta in v zvezi z osimskimi sporazumi ugotovil, da se njihov gospodarski del

dalje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 25. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Mladinski oder: »V puščavi in goščavi«; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Počitnice... počitnice«; — humoristična nadaljevanka; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nedeljski radijski zbornik: — Raffaele Viviani: »Omizje revežev« — komedija; 16.00 Sport — Prenosi z naših prireditvev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 26. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj. Gost v studiu: Paskval Gujon; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Naš avto. Pripravlja Vojmir Tavčar; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s tekmovalni in revij; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pesmi in njihovi protagonisti; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Na naši koži; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 27. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pogovori. Pripravlja Lida Turk; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Ob stoletnici organiziranega glasbenega šolstva na Slovenskem. Pripravlja Tatjana Rojc; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Naš jezik; 14.35 Poeti rocka; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.20 Rubrika; 17.35 Vladimiro Cajoli: »Pravica ubijati«. Drama v 2 dejanjih; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 28. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Po svetu sem in tja. Pripravlja Miladin Černe; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 29. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; Gost v studiu: Alojz Rebula; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Naš jezik; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Trikule - trakule, pogovori o naših otrocih. Pripravlja Vlasta Bernard; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 30. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar. Pripravlja Sonja Milič; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Opoldanski zbornik; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske umetne in ljudske pesmi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Od ekrana do ekrana; 15.45 Literarni listi; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi. Pripravlja Pavle Merku; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 1. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Radijski mozaik; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 »Bom narodu st'zdice, čjer so včas b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Naš jezik; 14.35 Iz studija neposredno; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Izbrane melodije minulega desetletja; 17.30 Rubrika; 18.00 »Počitnice... počitnice« — humoristična nadaljevanka; 19.00 Radijski dnevnik.

O biti in nebiti »Mittleurope«

Nekoč je sloviti francoski modroslovec Jean Paul Sartre povedal, da se ni nikoli imel za eksistencialista, ker pa da mnogi vidijo v njem ravno eksistencialista, si ne more kaj, da ne bi naposled tudi res bil eksistencialist. Že marsikdo se je po pravici zaklinjal, češ da so vse bolj pogosti simpoziji in raznovrstna srečanja o Srednji Evropi le prazne marnje ostarelih nostalgikov, v kolikor ne gre za znanstveno proučevanje stare Avstrije ipd. Res je tudi, da ni v moči vsakega besedičenja česarkoli priklicati iz kraljestva senc v svetlobo življenja. Če pa besedičenje postaja že kar množično, dobiva nekakšno institucionalno razsežnost magari v taki pojavi, kot je Skupnost Alpe-Jadran, in če se mu naposled pridružijo še glasovi takih kulturnih avtoritet, kot so epistemolog in filozof Karl Popper, francoski književnik in akademik Eugène Ionesco, predsednik madžarske akademije znanosti Janos Szentagothai, poljski pisatelj Andrzej Kusniewicz, pa tudi, na primer, tržaški germanist Claudio Magris, ki so se zbrali na začetku tega tedna v devinskem gradu, potem postaja spraševanje o biti in nebiti sedanje in prihodnje »Mittleurope« usaj resnobno, če že ne resno.

V resnici je bilo obujanje Srednje Evrope na III. Devinskih pogovorih 19., 20.

in 21. septembra dokaj raznoliko početje: nekateri so previdno obujali zgolj svoje osebne spomine na otroška leta na cesarskem Dunaju, drugi so se z zgodovinsko resnostjo lotili raznih plati in osebnosti avstro-ogrške kulture, ni pa primanjkovalo takih, kot je npr. Oton Habsburški, ki so si privoščili dokaj drzne ekstrapolacije iz preteklosti v sedanost in seveda še bolj v bodočnost. Tak vtis smo si vsaj ustvarili kot zunanji opazovalci. Kljub javnemu financiranju (samo dežela F-JK je prispevala 40 milijonov lir) je devinski simpozij namreč potekal kot srečanje skorajda zasebnega značaja. Poleg tega pa so nanj metala precej čudno luč tudi imena prirediteljev, med katerimi je bilo mogoče zaslediti na prvem mestu ob »Centre Européen de la Culture« ter »Fondation Coudenhove Kalergi« malo znano »Associazione Giuliani nel Mondo«, ki pa je pokazala svojo pravo naravo s tem, da je prepovedala slovenskemu županu dvojezično nagovoriti večnacionalno družbo uglede gostov, ki se je zbrala, da bi razpravljala o nadnacionalni »Mittleuropi«. Absurd? Predsodki? Že res. Toda če so predsodki skregani z resnico, ni nič manj res, da so sami po sebi resnični — in še kako trdovratni!

n j

Zasedanje evropskih škofov v Zagrebu

V Zagrebu se je končalo letno plenarno zasedanje sveta evropskih škofovskih konferenc. Papež Janez Pavel II. je škofom poslal posebno poslanico, v kateri poudarja nujnost evangelizacije evropske celine. »V tem jubilejnem letu odrešenja je potrebno ustvarjati zavest o skupnih krščanskih koreninah ter o nujnosti spreobrnitve, kar lahko le okrepi duhovno enotnost in mir«, poudarja papež v svoji poslanici.

O problemih evangelizacije so škofje obširno razpravljali na začetku, nato so sestavljali povzetek listin, ki so jih posamezne škofovske konference izdelale o

problemih miru in razorožitve. Povzetek bo služil predvsem za primerjanje raznih odtenkov, kjer se posamezna stališča rahlo razhajajo.

Svet evropskih škofovskih konferenc je bil ustanovljen leta 1971 in ga sestavlja 25 škofov iz prav tolikih evropskih škofovskih nacionalnih konferenc. Vsa dosedanja letna zasedanja so potekala v Rimu. Izbira Zagreba je torej novost.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Kriza v industriji in Slovenci

■ nadaljevanje s 1. strani

nova in druga središča v deželi ne bodo imela preveč škode. Ligurija ima namreč v Rimu neprimerno večjo politično težo, kot jo imata Trst in Gorica, ki ju v prestolnici, kot vse kaže, skoraj nihče več ne posluša.

Za takšno stanje pa obstajajo natančni vzroki, ki jih je treba iskati v daljni in tudi bližnji preteklosti, med drugim v miselnosti širokih italijanskih tržaških krogov, po kateri mora družba oziroma država priznati Trstu privilegije, tako da samemu ni treba kdovekako skrbeti za prihodnost. Izraz ter odraz take miselnosti je med drugim Lista za Trst. Njeni uspehi na raznih volitvah so v resnici Trst še bolj oddaljili od odločujočih rimskih krogov, tako da Trst in posredno tudi Gorica nimata

v prestolnici take politične teže, da bi kaj zalegla.

Krizo v tržaški in goriški industriji občutijo in bodo v prihodnosti še bolj občutili tudi pripadniki naše slovenske narodne manjšine. Na škodljive posledice je treba računati in pravočasno pripraviti protiukrepe. Pri tem se po našem nikakor ne smemo zanašati samo na to, kar bodo naredile italijanske sindikalne in tudi politične organizacije, kajti te ne bodo upoštevale specifičnih potreb naših slovenskih ljudi. Če je bila kdaj potrebna samopomoč, je tokrat ta morda postala glavna oblika prizadevanj za izhod iz zagate. Slovenske politične in zlasti gospodarske organizacije ter ustanove imajo torej zdaj najlepšo priložnost, da se izkažejo in upravičijo svoj obstoj.

Pomemben obisk ameriškega podpredsednika

Ameriški podpredsednik George Bush je zaključil svoj obisk v Budimpešti, kamor je prispel iz Bukarešte. Še prej pa je Bush bil na obisku v Beogradu.

V madžarski prestolnici je visokega ameriškega predstavnika sprejel glavni tajnik madžarske komunistične stranke János Kadar. Predmet pogovorov so bila aktualna mednarodna vprašanja ter stanje dvostranskih odnosov med Združenimi državami in Madžarsko. Obisk ameriškega podpredsednika v Budimpešti je vzbudil pozornost predvsem zaradi tega, ker po drugi svetovni vojni še ni bilo v madžarski prestolnici tako visokega ameriškega predstavnika.

Praden je zapustil romunsko prestolnico, je Bush dejal, da se je s predsednikom Ceausescujem in njegovimi sodelavci pogovarjal o najbolj perečih mednarodnih problemih in o dvostranskih odnosih. Pogovori so bili koristni in plodni. »Dotaknili smo se zlasti vprašanja izvajanja helsinških dogovorov — je dejal Bush — pri čemer smo upoštevali tudi sporazume, sklenjene pred kratkim v Madridu. Važno je, da se uresničijo ideali in upi, ki iznajajo tako iz helsinških kot madridskih sporazumov in ki se tičejo človeških stikov, varnosti in gospodarskega sodelovanja«.

Ameriški podpredsednik je svoje potovanje po Evropi začel z obiskom v Beogradu. Za potek pogovorov v jugoslovanski prestolnici je vladalo veliko zanimanje, kar je predvsem posledica dejstva, da se Jugoslavija nahaja v hudi gospodarski stiski. Bush se je z najvišjimi jugoslovanskimi predstavniki pogovarjal zlasti o dvostranskih odnosih, pri čemer seveda ni zanemaril trenutno najpomembnejših mednarodnih vprašanj. V tej zvezi je Bush dejal, kako Združene države visoko cenijo odločna prizadevanja jugoslovanske politike za ohranitev državne neodvisnosti. Kar zadeva jugoslovansko gospodarsko stisko, je ameriški podpredsednik dejal, da bo njegova vlada skrbno proučila učinke gospodarske stabilizacijske politike, kot se bodo pokazali ob koncu leta, in nato določila svojo pomoč.

—o—

PRESEDNIK PERTINI ODKRIL SPOMENIK V ČRNI GORI

■ nadaljevanje s 1. strani

še ni povsem izvedel, kar je posledica tudi težavnega gospodarskega stanja v Jugoslaviji. Špiljak je opozoril, da so jugoslovanski omejevalni ukrepi glede prehoda meje začasni in da bodo odstranjeni, kakor hitro ne bodo več potrebni. Omenil je nato problematiko narodnih manjšin, ki so v Jugoslaviji povsem enakopravne z večinskimi narodi. Zavzel se je za ureditev položaja slovenske narodne manjšine v Italiji, kot med drugim predvidevajo osimski sporazumi. O tej problematiki sta se pogovarjala tudi zunanja ministra Andreotti in Mojsov, in sicer v četrtek, se pravi drugi dan obiska predsednika Pertinija v sosedni državi. O tem pa bomo pisali v prihodnji številki.

Zasedanje glavnega zbora ZN...

■ nadaljevanje s 1. strani

glede na to, da Združene države po mednarodno sprejetih obveznostih ne smejo na noben način ovirati delovanja Združenih narodov, ki imajo svoj glavni sedež na ameriškem ozemlju.

Nekaj povsem drugega pa je ravnanje sovjetskih listov, ki s svojim pisanjem naravnost ščuvajo bralce k sovraštvu do vsega, kar je na Zahodu in zlasti v Združenih državah, tako da se ne moremo pravzaprav čuditi, če prihaja do tragičnih dogodkov, kot je sestrelitev potniškega letala z nasilno smrtjo velikega števila nedolžnih ljudi. Tako pisanje je vzrok in hkrati posledica občutka oblegane trdnjave, ki je značilen za Sovjetsko zvezo in njene voditelje, čeprav je poteklo že več kot 60 let od oktobrske revolucije in je danes Sovjetska zveza velesila, ki krepko posega v dogajanja v najrazličnejših predelih sveta, od Afrike in Azije do Srednje in Južne Amerike, da ne omenjamo srednje in vzhodne Evrope.

Na zasedanje glavnega zbora Združenih narodov bo prav gotovo vplival tudi potek pogajanj med predstavniki obeh velesil v Zenevi, ki se tičejo kočljivega vprašanja raket na srednji domot v Evropi in

ki bi se morala po predvidevanjih končati konec tega leta. Sovjetska zveza je glede raket trenutno v Evropi v premoči, ker je že namestila v vzhodni Evropi precejšnje število raket SS-20, s čimer je bilo konec dotedanjega ravnovesja na tem področju. Tako namreč pravijo Zahodnjaki, zaradi česar so v okviru Atlantske zveze že leta 1979 sklenili, da bodo ravnovesje ponovno vzpostavili z namestitvijo ameriških raket Cruise in Pershing 2 na ozemlju Zahodne Evrope. To pa je povzročilo veliko reakcijo v Sovjetski zvezi, ki si na vse načine prizadeva, da ameriških raket ne bi namestili. V ta namen tudi v taki ali drugačni obliki podpira razna mirovna gibanja v zahodnoevropskih državah, ki so, razen redkih izjem, usmerjena enostransko, se pravi proti Atlantski zvezi, oziroma proti Združenim državam. Izvedenci menijo, da vsako omahovanje na Zahodu ima za posledico, da postaja Sovjetska zveza še bolj nepopustljiva, kar pomeni, da se odločno zavzema za ohranitev sedanjega stanja, se pravi za ohranitev svoje premoči na področju jedrskega orožja v Evropi. To pa prav gotovo ne more koristiti popuščanju napetosti in končno ohraniti mir na svetu.

35-letnica »Našega tednika«

35-letnica rednega izhajanja je lep dosežek za vsako časnikarsko podjetje. To pa velja še toliko bolj, ko gre za časopis, kakršno je glasilo Narodnega sveta koroških Slovencev Naš tednik, katerega izhajanje si ni mogoče zamisliti ne le brez časnikarskih sposobnosti njegovih urednikov in sodelavcev, ampak tudi in predvsem brez njihove požrtvovalnosti in idealizma.

Naš tednik je proslavil svoj jubilej s posebno, petdeset strani obsegajočo številko, ki je izšla v četrtek, 15. septembra. Na njenih prvih straneh so priloženi priložnostni zapisi in čestitke predstavnikov tudi najvišjih avstrijskih in slovenskih osrednjih oblasti, kot so avstrijski republiški predsednik Rudolf Kirchschläger, avstrijski zvezni kancler Fred Sinowatz, predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Franc Šetinc idr. Številni prispevki, ki so objavljeni na ostalih straneh jubilejne številke, pa z različnih vidikov obravnavajo preteklost in sedanjost Našega tednika, NSKS in sploh slovenskega življa na Avstrijskem.

Ob svoji 35-letnici je Naš tednik priredil tudi praznik, ki je bil v nedeljo, 18. septembra, v Bilčovsu. Praznik je prav tako kot jubilejna številka bil bogata manifestacija kulturne in politične življenjskosti Slovencev na avstrijskem Koroškem. Med pet ur trajajočim kulturnim sporedom, ki se je odvijal v popoldanskih urah pod velikim šotorom nedaleč od bregov Drave, so nastopili narodno-zabavni ansambli, instrumentalne skupine, pevski zbori in dramske skupine. Prireditelj je otvoril glavni urednik Našega tednika Jože Wakounig, ki je tudi pozdravil prisotne

predstavnike avstrijskih in slovenskih oblasti ter ustanov in organizacij. Slavnostni govornik je bil predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, ki je v svojih izvajanjih poudaril, kako je za obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem najprej potrebna samopomoč tamkajšnjih Slovencev. Le ob taki osnovi je po njegovem lahko plodno sodelovanje z Avstrijci nemške narodnosti, ki so odprti do slovenske narodne skupnosti, in je učinkovita podpora, ki jo lahko nudi Slovenija. Grilc se je v nadaljnjem zelo kritično izrazil o dosedanjem zadržanju avstrijskih republiških in deželni oblasti do Slovencev. Opozoril je, da je ob nerešenem slovenskem vprašanju mir, ki trenutno vlada na Koroškem, varljiv in da bodo Slovenci znali ukreniti s primerno učinkovitimi akcijami, kar je potrebno, da se stvari premaknejo z mrtve točke.

Udeležence praznika je dalje nagovoril Franc Kukovica, ki je v imenu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem izrazil potrebo in željo, da bi Slovenci na Avstrijskem v bodoče čim bolj enotno nastopali. Besedo sta povzela tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je poudaril pomembnost sodelovanja med zamejskimi Slovenci, ter predstavnik Novega lista Martin Breclj. Naš tednik in Novi list že dolgo veže obojestransko priznano sorodstvo, saj gre za slovenska zamejska tednika, ki izhajata iz podobnih idejno-političnih izhodišč. Zato se sodelavci Novega lista posebno veselimo nad dosedanjim uspehom glasila NSKS in s tega mesta ponovno zaželimo njegovim urednikom in sodelavcem še veliko let plodnega in uspešnega dela.

SSG stopa v novo sezono

»Ce je res, da je Slovensko stalno gledališče v Trstu prvenstveno namenjeno našemu človeku, potrebam njegovega kulturnega zorenja in utrjevanja narodne (samozavesti ter neodrekljive zavesti pripadnosti slovenskemu kulturnemu prostoru kot celoti, je vendarle v enaki meri resnično in dokazljivo, kolikšen je bil njegov delež pri razširjanju poznavanja italijanske kulture in dramatike v osrednjem slovenskem in jugoslovanskem protoru in torej njegova vloga mostu med različnimi svetovi in kulturami«.

S temi besedami je kratko opredelil kulturno politiko SSG v Trstu njegov ravnatelj Miroslav Košuta na tiskovni konferenci, ki jo je gledališko vodstvo priredilo v tržaškem Časnikarskem krožku v torek, 20. septembra, da kot vsako leto ob začetku sezone seznanjajo javnost s stanjem gledališke ustanove in z novim repertoarjem. V resnici je SSG ena tistih ustanov, brez katerih bi naše kulturno in torej tudi narodno življenje bilo bistveno okrnjeno. Toda SSG se je že od vsega začetka odpovedalo manjšinskemu kulturnemu zapiranju in skušalo pogumno zaigrati vlogo kulturnega mostu, ki bi sicer morala biti konstitutivna za našo narodno skupnost kot tako. To dokazuje že sam podatek, da je v 33 povojnih sezonah SSG v Trstu igralo kar 40 del 25 različnih italijanskih avtorjev in to ne samo na zamejskih odrih, ampak tudi na rednih gostovanjih po Sloveniji in drugod po Jugoslaviji. Zanimiv je v tej zvezi primer Piera Chiare, s čigar delom »Delitev« je SSG ob koncu minule sezone nastopilo tudi v Zagrebu in Varaždinu in doseglo tako prepričljiv uspeh, da bo isto delo uprizorjeno že v tej sezoni v nekem beograjskem gledališču. Odločno manj uspešno pa je bilo dosedanje posredniško prizadevanje SSG v nasprotno smer. Kljub rednim stikom z italijanskim stalnim gledališčem v Trstu in nekaterim poskusom z drugimi gledališkimi ustanovami po Italiji SSG še ni uspelo, da bi prodrlo do italijanske gledališke javnosti.

Italijansko besedno umetnost zastopata v no-

vem repertoarju dve deli (in sicer še vedno Chia-rova Delitev ter Marcovaldo Itala Calvina). Po besedah ravnatelja Košute je nasplošno končno izbiro del repertoarja nove sezone usmerjala predvsem želja po aktualnosti problematike, sodobnosti avtorjev, ljudskosti in sproščenem smehu, čeprav jo je omejevala sedanja sestava igralskega zbora SSG. Lep dosežek za naše gledališče pa je, da bo v sezoni 1983-84 izvedlo krstni uprizoritvi dveh slovenskih del, kar dokazuje njegovo prizadevanje, da bi se intenzivneje vključilo v iskanje sodobne slovenske dramatike in sploh v sedanje kulturno utripanje osrednje Slovenije. Ena izmed novitet je dramatizacija Pregljeve novele »Matkova Tina«, ki jo je za oder priredil Tone Partljič in ji dal naslov »Vsem galjtom vile v vamp«. To bo med drugim pripevek SSG k proslavi stoletnice rojstva Ivana Preglja. Druga noviteta pa je delo »Vojaška skrivnost« Dušana Jovanoviča. Gre za »zoolingvistični mirakel v treh nizih«, kot ga je podnaslovil avtor, ki načenja številne probleme sodobne družbe. Nekateri so ga označili kot basen o današnjem trenutku ju-

goslovanskega socializma, a za kaj v resnici gre, bomo zvedeli že v kratkem, saj bo to delo odprlo letošnjo sezono SSG s premiero, ki bo 14. oktobra. To je bil tudi razlog, da je na torkovi tiskovni konferenci bil prisoten sam Jovanovič, ki velja za eno vodilnih osebnosti slovenskega in širšega jugoslovanskega gledališča. Slovenski dramaturg je med drugim povedal, da se njegova »Vojaška skrivnost« vsaj navidez navezuje na nekatera Kafkova, Orwellova, Bulgakova in še druga dela, v katerih se umetniško prepletata človeški in živalski svet.

Na torkovi tiskovni konferenci je spregovoril tudi predsednik SSG Bogo Samsa, ki je med drugim poudaril, da je lanska dejavnost SSG žela dober uspeh tako po številu gledalcev kot po ocenah kritike. Obžaloval pa je, da še vedno ni zakona o italijanskih gledališčih, ki bi med drugim moral prispevati k ureditvi kočljivega vprašanja njihovih financ. Dolgovi SSG nezadržno rastejo in računajo, da bodo ob koncu letošnje sezone narasli na vsoto okrog devet milijard lir. Pri tem pa je npr. treba upoštevati, da letošnji proračun predvideva kar 1.850.000.000 lir (ali več kot polovico vseh izdatkov!) samo za obresti. To stanje pa je nevdružno in že kar postavlja pod vprašaj prihodnost Slovenskega stalnega gledališča.

Seja pokrajinskega sveta SSK

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji seji dne 21. septembra t.l. obravnaval krajevni politični položaj v zvezi z oblikovanjem novih odborov na tržaški občini in pokrajini, potem ko je dosejanja manjšinska koalicija med Listo za Trst in laikosocialisti v skladu s sprejetimi obvezami ob nedavnem izglasovanju proračuna odstopila.

SSK se je udeležila pogajanj za sestavo novih odborov in izkoristila priložnost, da je znatno izboljšala in dopolnila upravno-politični program, ki so ga predlagale druge stranke snujoče se koalicije. Njene zahteve po popravkih in dopolnilih so zadeva-

le predvsem manjšinsko problematiko ter področje vsestranskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo v duhu osimskih sporazumov. Pokrajinski svet SSK je ratificiral sporazum, po katerem bo stranka sodelovala v novih koalicijah z odbornikom Lokarjem na občini in Harejem na pokrajini.

V drugem delu seje je pokrajinski svet SSK preučil gospodarske razmere zlasti v luči zaskrbljivih napovedi, po katerih namerava vodstvo državnih finančnih družb v sklopu IRI občutno okrniti pomorsko gospodarstvo ter jeklarsko industrijo. Uresničitev takšnih načrtov bi še bolj poglobila že itak resno krizo tržaškega gospodarstva. Pri tem bi bil še posebno prizadet Trst z jeklarskim obratom Terni v Škednju, ladjedelstvo in tovarna Velikih motorjev. Novi odpusti bi tako še povečali brezposelnost, katere obseg je že sedaj zelo zaskrbljiv.

Svet je tudi obravnaval položaj zdravstva in še posebej krajevne zdravstvene enote v Trstu.

—o—

IZ SKAVTSKEGA ŽIVLJENJA

V torek, 20. t.m. je imelo tržaško vodstvo Slovenske zamejske skavtske organizacije široko sejo, posvečeno pospravi poletnih skavtskih taborov. Udeleženci se niso ustavili le pri podatkih o kar šestih letošnjih taborih ter o skupni udeležbi 240 članic in članov, temveč so mladostno kritično ocenili potek in uspešnost letovanja, pri čemer so iskali pot za še nadaljnje izboljšave. Splošna ocena pa je bila zelo pozitivna.

Življenje organizacije se zdaj obnavlja v posameznih skupinah po mestnih okrajih in okoliških vaseh. V soboto bo v Boljuncu tako imenovani »prestop« pripravnikov v najstarejšo vejo organizacije, med roverje in popotnice.

V nedeljo, 9. oktobra, pa bo na Opčinah tradicionalno srečanje voditeljev in voditeljic,

Uspešni Kmetijski dnevi v Boljuncu

Letošnji III. Kmetijski dnevi, ki jih je priredila dolinska občina od petka, 16., do ponedeljka, 19. septembra, so res dovršeno odražali sedanjo sicer skromno tržaško kmetijstvo, predvsem pa so s številnimi razstavami, predavanji in okroglimi mizami spodbujali k boljšemu vrednotenju kmetijske stroke in sploh dali kmetijstvu pri nas tisti poudarek, ki mu danes gre še zlasti ob čedalje večji krizi, ki pretresa druga gospodarska področja na Tržaškem.

Med osrednjimi trenutki prireditve so nedvomno bila nagrajevanje grozdja in živine.

Prve nagrade za grozdje so prejeli: za teran Josip Milič iz Zagradca, za merlot Stevo Zahar iz Boršta, za refošk Zori Pangerc iz Doline, za grganjo Romano Purrič iz Repna, za malvazijo Zoran Parovel iz Mačkolj, za sauvignon Drago Slavec iz Doline, prvo nagrado za grozdje izven konkurence pa je prejel Kamilo Košuta

Nagrade za govejo živino so prejeli: kategorija juničke: 1. Ivan Legiša iz Cerovelj; 2. Franc Suban iz Trnovce; 3. Josip Sancin iz Doline 112 - kategorija junice: 1. Maksimilijan Guštin s Cola; 2. Rudolf

Lukas iz Loga; 3. Emilio Mattietti iz Loga - kategorija prvesnice: 1. Teodor Ostrovska iz Zagradca; 2. Albin Grgič iz Bazovice; 3. Emilia Šegulin iz Padrič - kategorija molznice od 3. do 5. leta: 1. Andrej Metlika iz Bazovice; 2. Lojze Križmančič iz Bazovice; 3. Lidija Kralj iz Slivnega - kategorija molznice po 5. letu: 1. Gigi Racman iz Gročane; 2. Anton Briščak iz Brišč; 3. Josip Milič iz Zagradca. Nagrado za najboljšo vime je prejela rogata »Metka« Lidije Kralj iz Slivnega. Nagrado za najstarejšo kravo je prejel Josip Milič iz Zagradca. Absolutna prvakinja III. Kmetijskih dnevov je »Brina« Lojzeta Racmana iz Gročane, ki je prejela pokal deželne vlade.

Tudi ostali nagrajenci so prejeli pokale naših javnih in družbenih ustanov. Prvonagrajenci pa še znesek Hranilnice in posojilnice iz Nabrežine.

V nedeljo dopoldne je bil v veliki razstavni dvorani kmetijskih dnevov slikarski ex tempore, ki ga je na temo čebelarstva organiziral čebelarski klub tržaške pokrajine. Prvi nagradi sta prejela Maksimilijan Grgič in Vesna Parovel.

V Števerjanu so dobili novega župnika

»Novi župnik bod pozdravljen«, tako je v števerjanski cerkvi zadonela pesem v nedeljo, 18. t.m., ko so sprejeli novega župnega upravitelja g. Ambroža Kodeljo, ki je k nam prišel iz Grahovega ob Bači v Sloveniji. Sprejel je dušno skrb za števerjanske in jazbinske vernike. Novemu župniku je izrazil dobrodošlico ključar Stanislav Klanjšček, ki mu je hkrati zaželel obilo blagoslova za bodoče delo in da bi se čimbolje počutil v Števerjanu. Zahvalil pa se je dr. Kazimiru Humarju za njegovo dveletno delovanje med števerjanskimi verniki, zlasti za njegov trud pri obnovi cerkve in župnišča. S svojo organizacijsko sposobnostjo in odgovornostjo je znal vsa

dela uspešno privedi do konca. Ključar se je hkrati zahvalil sestri Andreji, ki odhaja iz Števerjana, za vse njeno delovanje kot učiteljici v otroškem vrtcu, v župniškem svetu, pri pomoči starim in onemoglim. Sestri se je v imenu staršev zahvalila tudi ena izmed Števerjank.

Mašni daritvi je prisostvovalo veliko vaščanov, pa tudi prijateljev iz drugih krajev, tako da je bila cerkev nabito polna, čeprav je v Števerjanu v tem času trgatev, ki zahteva svoje. Po maši, med katero je novega župnika predstavil dr. Humar, ki mu je ob izročitvi stole poveril skrb za duhovno rast vernikov, je bila blagoslovitev obnovljenega župnišča, kar je opravil msgr. Močnik iz Gorice. Poročilo o opravljenih delih je podal dr. Humar. Povedal je, da je pred dvema letoma bil ustanovljen poseben gospodarski odbor, ki je skrbel za izvedbo del. Cerkev in zakristija sta bili na novo prepleškani, še prej pa so uredili električno napeljavo in na zgornjem delu stavbe so postavili dvojna okna. Župnišče je popolnoma prenovljeno. Akcijo za nabiranje sredstev je vodil ključar Klanjšček, obnovo pa so izvršili po načrtu, ki ga je dal napraviti prejšnji župnik Anton Prinčič. Sredstva za obnovo cerkve predstavljajo delno deželni prispevki, delno posojila in delno prispevki števerjanskih vernikov in drugih prijateljev. Za obnovitvena dela je bilo potrošenih nad 100 milijonov lir. Opravilo jih je gradbeno podjetje Alojz Hlede iz Števerjana, okna in vrata so delo podjetja Gratton iz Visca, inštalacije Valter Sošol iz Gorice, druga manjša dela pa opravili sami Števerjanci. Pri teh je sodelovalo nad 30 ljudi. Gospodarski odbor so poleg dr. Humarja sestavljali ključar Stanislav Klanjšček, geometer Klavdij Fattore, Ciril Terpin, Aleš Komjanc, Lojze Hlede ter nekaj časa nekdanji kaplan Elko Vidrih. Priznati je treba, da so Števerjanci in Jazbinci velikodušno prispevali za obnovitvena dela, za kar jim gre iskrena zahvala.

L. N.

S TRŽAŠKEGA

NA COLU SO ODKRILI SPOMENIK

Na Colu v repentaborski občini so v nedeljo, 18. t.m., odkrili spomenik žrtvam fašizma. Pobudo za postavitev spomenika, katerega načrt je izdelal arh. Dario Jagodic, je dala repentaborska občinska uprava v sodelovanju z domačim kulturnim društvom. Slovesnosti se je udeležila precejšnja množica, med katero smo opazili predstavnike slovenskih in italijanskih političnih strank ter organizacij in zastopnike Združenja partizanov Italije. Prisotni so bili tudi predstavniki pobratene občine Logatec ter zastopniki občine Sežana in jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mirošič.

Po krajših izvajanjih župana Colje in predstavnika Združenja partizanov Miliča je o pomenu slovesnosti spregovoril Milan Pahor od Narodne in študijske knjižnice v Trstu. Govornik je med drugim ugotovil, da je ta spomenik bil postavljen v znak hvaležnosti vsem tistim, ki so se upirali fašistični strahovladi in žrtvovali svoja življenja za svobodo. V kulturnem sporedu so nastopili recitatorji, pihalni orkester iz Logatca in moški pevski zbor Vasilij Mirk s Proseka - Kontovela.

Spomenik padlim tudi na Peči

Lepo število ljudi se je v nedeljo, 18. t.m. udeležilo slovesnosti odkritja spomenika padlim za svobodo in žrtvam fašizma ter nacizma na Peči v sovodenjski občini. Spomenik so zgradili na pobudo domačinov in v spomin ter trajno hvaležnost 15 padlim vaščanom. Na slovesnosti so govorili predsednik krajevne sekcije Združenja partizanov Italije - ANPI Oskar Malič, župan iz Sovodenj Vid Primožič in v italijanshčini Silvino Poletto, ki je zastopal goriški pokrajinski odbor Združenja partizanov Italije.

Mati padlega partizana Zorka Cotič je odkrila spomenik, na katerem beremo pomembne besede pesnika Filiberta Benedičiča. Združeni moški pevski zbori iz sovodenjske občine pa so zapeli žalostinko »Žrtvam«. Na slovesnosti odkritja so sodelovali še domači otroški pevski zbor, recitatorji in godba na pihala iz Idrije. Pri-

sotni so bili predstavniki novogoriške občine s predsednikom Debeljakom na čelu, jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mirošič, številni župani, senator KPI Battello, delegacija Slovenske skupnosti, ki so jo sestavljali pokrajinski podpredsednik Branko Černic, načelnik svetovalske skupine SSK v sovodenjskem občinskem svetu Remo Devetak in tajnik sovodenjske sekcije Benjamin Černic. Med množico smo opazili tudi deželnega svetovalca KPI Bratino, pokrajinskega svetovalca PSI Ceja, predsednika SKGZ Raceta in predstavnika ZSKD Renerja. Goriško občinsko upravo je zastopal odbornik Damijan Paulin.

Načrt za spomenik padlim in žrtvam s Peči je delo geometra Iva Rojca iz Sovodenj. Postavili so ga domačini s prostovoljnimi prispevki, za kar jim je treba izreči javno priznanje.

Klub starih goriških študentov, Društvo slovenskih pisateljev, Občinska konferenca SZDL Tolmin, Kulturna skupnost Tolmin in Krajevna skupnost Most na Soči vabijo k

ODKRITJU SPOMENIKA PISATELJU DR. IVANU PREGLJU

ob stoletnici njegovega rojstva, ki bo v nedeljo, 25. septembra, v Mostu na Soči ob 11. uri. Slavnostni govornik bo pisatelj Saša Vuga, spomenik pa bo odkril pisatelj Danilo Lokar. Na prireditvi bodo nastopili Dekliški oktet iz Tolmina, Mešani pevski zbor »Ivan Pregelj« z Mosta na Soči, Mešani pevski zbor »Soča« iz Kanala, Učiteljski pevski zbor iz Tolmina in Oktet »Simon Gregorčič« iz Kobarida.

Tolminska knjižnica bo razstavljal rokopise in prvotiske pisatelja Ivana Preglja, v galeriji knjižnice v Mostu na Soči pa bo razstava del akademskega slikarja Marija Preglja, pisateljevega sina.

Knjižnica Cirila Kosmača prireja tudi Literarni večer Društva slovenskih pisateljev, ki bo v Tolminu 24. septembra z začetkom ob 20. uri.

ŠPORT

OLYMPIA NAJBOLJŠA MOŠKA ODBOJKARSKA EKIPA V ZAMEJSTVU

Kot so časopisi že poročali, se je letos slovenska odbojkarška ekipa Olympia odločila za temeljito prenovno svojih vrst in vključila v sestavo ekipe vrsto mladih igralcev. Priprave je začela z desetdnevним treningom v Radencih na Štajerskem, kjer se je tudi z uspehom udeležila tamkajšnjih turnirjev. Sedaj igralci pridno vadijo pod vodstvom novogoriškega trenerja Dušana Carlja, ki fante res dobro pripravlja, tako atletsko kakor tudi iz drugih vidikov.

Ker bo te dni potekal v Jugoslaviji, odnosno Sloveniji, veliki vsakoletni »Turnir prijateljstva« je ZSSDI sklenilo, da se ga udeležita dve zamejski moški ekipi. Slovenci trenutno imamo tri moške ekipe v v šjih ligah: Olympio in Juventino in Gorice ter Bor iz Trsta. Zato je bilo treba organizirati med temi tremi tekme in dve zmagujoči bosta šli na jugoslovanski turnir v Ljubljano. Tekme so bile v telovadnici Kulturnega doma v Gorici v ponedeljek ob prisotnosti številnih navijačev. V prvi tekmi sta se pomerili ekipi Olympia - Terpin in tržaškega Bora. Goriški fantje so po začetnih nezanesljivostih zaigrali, kakor je treba in porazili Tržačane, ki so kljub temu dobra ekipa. V naslednji tekmi je goriška Juventina z veliko težavo ukrotila Tržačane. Končno sta se spoprijeli Olympia in Juventina. Ker so tudi Juventinci bili na daljših treningih v Sloveniji je bilo pričakovati, da bo borba trda, a v veliko začudenje jih je Olympia - Terpin brez vsake težave in napora premagala z gladkim 2:0. Ena lastovka sicer še ne pomeni pomladi, saj mora trener Carli še naprej z odločnostjo graditi ekipo, vendar smo nad temi prvimi uspehi naših fantov veseli, posebno še ob dejstvu, da so izredno mladi in imajo pred seboj lepo prihodnost.

Postava Olympie: Marko, Igor in Štefan Cotič, Mirko Špacapan, Beni Kosič, Lucio Battisti, Andrej, Simon in Damijan Terpin, Rinaldo Dornik.

D. T.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Trinkov simpozij v Rimu

V dneh od 6. do 10. septembra 1983 je v »Sloveniku« v Rimu potekal »Trinkov simpozij«, ki sta ga ob 120-letnici rojstva beneškega očaka pripravila Slovenska teološka akademija (ustanovljena pred dvema letoma v Rimu) in Papeški slovenski zavod.

Deset strokovnjakov (profesorji, pisatelji, publicisti) je predstavilo svoje prispevke (Franc Kralj, Irena Lupinc - Košuta, Jožko Kragelj, Marino Qualizza, Olanda Miazza, Tomaž Pavšič, Mar-

tin Jevnikar, Viljem Černo, Fedora Ferluga - Pertronio in Pavel Merku), medtem ko je odsotni dr. Anton Trstenjak poslal svoj pisarni prispevek in ga je prebral Tone Štrukelj. Prav tako ni bil prisoten bibliotekar Marijan Brecelj, katerega prispevek bo skupaj z vsem gradivom simpozija objavljen v Aktih (Acta) Slovenske teološke akademije v Rimu februarja prihodnjega leta, ob 30-letnici smrti Ivana Trinka.

Organizator simpozija je bil dr. Maksimilijan Jezernik (predsednik Akademije in rektor Slovenika), njegov glavni pomočnik pa Jožko Kragelj, urednik Trinkovega koledarja, ki je tudi naprosil akademika Božidarja Jakca iz Ljubljane, da je izdelal umetniški portret Ivana Trinka, ki bo odslej krasil pravkar odprto novo dvorano v rimskem Sloveniku. Udeleženci simpozija, bilo jih je okrog trideset, ki so prišli iz Benečije, Vidna, Trsta, Gorice, matične Primorske in seveda Rima, so zavzeto sodelovali tudi v debatah.

Priložnostna razstava o Trinkovem življenju in delu (pripravil J. Kragelj) je ponujala izredno zanimiv vpogled v razvejano delovanje tega moža, ki se z njim upravičeno ponašajo beneški Slovenci. Slovesnost in hkrati domačnost ozračja, ki je nekaj dni obkrožalo »simpozij« v Rimu, je še posebej poudarjala prisotnost treh beneških

zlatomašnikov (monsignorja Valentin Birtig in Angelo Cracina ter matajurski župnik Paskal Gujon), ki so ponovili svojo jubilejno daritev pri oltarju sv. Cirila v baziliki sv. Klemenca, in večje zastopstvo Trinkove domače hiše na Trčmunu in seveda beneških Slovencev.

Posebnega pomena, tudi za kulturno zgodovino, je vsekakor dejstvo, da je papež Janez Pavel II. v svoji splošni avdienci ob prisotnosti 10.000 svetoletnih romarjev, v sredo 7. septembra, na Trgu sv. Petra pozdravil udeležence simpozija v slovensčini in označil zasluge Ivana Trinka s temi besedami, ki jih je 8. septembra 1983 v izvirniku in v italijanskem prevodu objavil Osservatore Romano:

»Pozdravljam udeležence simpozija Ivan Trinko. Tedenski študij bo osvetlil apostolsko osebo, ki je s svojim življenjem odpirala zahodu in vzhodu medsebojne kulturne vrednote in navajala k skupnemu krščanskemu sožitju v duhu svetih bratov Cirila in Metoda«. Skoraj gotovo je, da še nobena slovenska literarna osebnost ni dobila priznanja na taki ravni; čeprav se morda komu to zdi nepomembna podrobnost, je za mnoge druge, posebno pa še za tiste, ki so bili prisotni, velika narodna vzpodbuda, sploh pa nepozabno doživetje.

Simpozij se je končal z nastopom dr. Edija Košute in pesnice Ljubke Šorli - Bratuž, ki sta udeležencem recitala izbor najlepših Trinkovih pesmi. Zadnji dan, v soboto, 10. septembra, ko so bili nekateri že odšli, so se preostali podali na izvrstno pripravljen poučni izlet na M. Cassino.

Tomaž Pavšič

REPERTOAR SSG ZA SEZONO 1983-84 V ABONMAJU

Dušan Jovanovič: VOJAŠKA SKRIVNOST, režija Slobodan Unkovski

Edward Albee: GOSPA IZ DUBUQUA, režija Dušan Mlakar

Dušan Kovačevič: RADOVAN TRETJI, režija Boris Kobal

Brendan Behan: TALEC, režija Mile Korun
Peter Shaffer: AMADEUS, gostovanje SLG Celje

Mihail A. Bulgakov: MOLIERE, gostovanje Drame SNG Ljubljana

IZVEN ABONMAJA

Ivan Pregelj: VSEM GALJOTOM VILE V VAMP, priredba Tone Partljič, režija Jože Babič

Italo Calvino: MARCOVALDO, režija Mario Uršič

J. in W. Grimm: RDEČA KAPICA, režija Mario Uršič

OBNOVITVE

Matjaž Kmecl: MUTASTI BRATJE, režija Jože Babič

Alojz Rebula: HRIBI, POKRIJTE NAS, režija Jože Babič

Victor Lanoux: ODPIRAČ, režija Mario Uršič

Piero Chiara: DELITEV, režija Mario Uršič
Mimo navedenega bo Slovensko stalno gledališče organiziralo še vrsto gostovanj izven abonmaja (Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane, Komedija iz Zagreba...), poskusilo pa bo pripraviti še katero delo za šole in društva.

Novi pesniški knjigi

V zbirki »Leposlovje«, ki že vrsto let prinaša literarne novosti, pretežno domačih zamejskih avtorjev, je pri Založništvu tržaškega tiska izšlo te dni dvojce pesniških knjig: Robidnice in maline Miroslava Košute in Mavrični ščit Alenke Rebule Tuta.

Nova pesniška knjiga Miroslava Košute priobčuje 100 epigramov, v katerih se pesnik satirično loteva različnih aspektov našega zamejskega sveta in njegovih večjih — pa tudi manjših osebosti, saj Košuta hudomušno ugotavlja v Predgovoru in zagovoru, da »pri nas ni gorà, zato smo priče, da strele treskajo v navadne griče«.

Mavrični ščit pa je prva pesniška zbirka Alenke Rebule Tuta. Gre za stvaritve, ki so delno že bile objavljene zlasti v revijah Znamenje in Sodobnost in ki v pesniško dovršeni obliki izražajo pesničin notranji svet, ki je istočasno odprt življenju in večnosti.

»Skupna programska jedra«

Vprašanje, ki zanima tudi Slovence v zamejstvu

V ljubljanskem Delu je ravnatelj Zavoda Socialistične republike Slovenije za šolstvo Janez Sušnik objavil v četrtek, 15. t.m., »pojasnilo o programskih jedrih«, se pravi pojasnilo o vprašanju, ki že nekaj časa razburja slovensko javnost, kot je med drugim razvidno iz sestavkov, ki so jih bili objavili v glavnem slovenskem dnevniku Ciril Zlobec, Ivan Mrak, Tone Partljič in Janez Menart, o čemer pa je bilo zavzelo stališče tudi predsedstvo Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Gre, kot so naši bralci verjetno že razumeli, za spremembe, ki naj bi jih vnesli v učne načrte in predmetnike za osnovne in srednje šole v posameznih republikah in obeh avtonomnih pokrajinah v Jugoslaviji, med njimi seveda tudi v Sloveniji.

Zamisel o spremembi učnih načrtov in predmetnikov je prišla do izraza na 12. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, češ da se narodi in narodnosti v državi premalo poznajo, kar je baje tudi posledica dejstva, da ima vsaka republika svoj učni sistem. Leta 1981 so se republike in pokrajini sporazumele, da bodo sedanje stanje na tem področju popravile. V ta namen so poverili nalogo Stalni konferenci zavodov za napredek vzgoje in izobraževanja, naj pripravi »predloge skupnih programskih jeder za posamezna predmetna področja« v osnovnih in srednjih šolah.

Ravnatelj Zavoda SR Slovenije za šolstvo Sušnik piše o dosedanjem delu pristojnih komisij in opozarja, da je takoj na začetku prišlo do nesoglasij, zlasti kar zadeva »tista predmetna področja, ki izražajo posebnosti narodov in

narodnosti SFRJ«. »V stališčih, ki so bila sprejeta v SR Sloveniji, piše Janez Sušnik, je bilo posebej poudarjeno, da obseg in vsebina programskih jeder nikakor ne sme pomeniti centralističnega uokvirjenja vzgojno-izobraževalnega dela. Na podlagi teh stališč so se predstavniki SR Slovenije vseskozi zavzemali za tako definicijo skupnih programskih jeder, ki bi omogočila, da bi pripadniki jugoslovanskih narodov in narodnosti več vedeli drug o drugem, vendar pa bi morala biti skupna programska jedra po obsegu in vsebini oblikovana tako, da bi jih bilo mogoče vključiti v učne načrte tudi za tista predmetna področja, ki izražajo nacionalne posebnosti narodov in narodnosti SFRJ«. »Dogovarjanje pa je bilo izredno težavno — nadaljuje Sušnik — saj so pogledi na oblikovanje skupnih programskih jeder zelo različni; mnogi želijo kar enotne učne načrte, predmetnike in učila, različni pa so tudi strokovni pogledi na programiranje vzgoje in izobraževanja. Posebno sporno je jedro za materne jezike, ki je tudi najbolj odmevalo v slovenski javnosti«. (podčrtalo ured.).

Ko pisec ugotavlja, kakšen bi bil učni načrt za slovenski jezik in književnost v slovenskih šolah, če bi vanj vključili sedanji predlog skupnih programskih jeder, poudarja, da so slovenski predstavniki ves čas »zastopali stališče, naj se učenci v prvi vrsti seznanijo s svojim maternim jezikom in književnostjo, ob tem pa tudi z najpomembnejšimi dosežki narodov in narodnosti Jugoslavije in svetovne književnosti«. »Zato še naprej vztrajamo na stališču, da takega predloga skupnih programskih jeder za materni jezik

dalje na 8. strani ■

Ob tristoletnici rešitve Dunaja

V Avstriji in še posebej na Dunaju so se 12. septembra spomnili velike zmage nad Turki in osvoboditve Dunaja pred 300 leti. V nedeljo, 12. septembra 1683, je namreč poljskemu kralju Janu Sobieskemu, ki je poveljeval cesarski, poljski in nemški vojski uspelo z odlično vodenim vojaškim napadom premagati in spraviti v beg turško vojsko, ki ji je poveljeval veliki vezir Kara Mustafa. Dva meseca obleganja mesta Dunaja je pomenilo velik vojaški podvig za turško cesarstvo, ki je v tistem času doživljalo globoke notranje krize. Zmaga Turkov pa bi nedvomno pomenila veliko spremembo v evropski zgodovini.

Dunaj je bil na začetku septembra na koncu svoje vzdržljivosti, turški minerji so močno poškodovali mestna obzidja in napadi turških janičarjev so bili vedno bolj pogosti in težko vzdržljivi. Veliki vezir pa je pri postavitvi svojega tabora zagrešil napako, da ni zavzel in utrdil tudi bližnjih gričev, ki obkrožajo Dunaj. To je bila strateška napaka, ki jo je znal temeljito izrabiti poljski kralj, habsburški zaveznik, ki je prav s teh gričev obkrožil turški tabor in sprožil napad, ki je zbegal turško vojsko in velikega vezirja samega. Boljša oboroženost in urejenost pa sta bili odločilni za zmago Sobieskega, ki je po posredovanju papeža Inocenca XI. sklenil zavezništvo z Avstrijo. Turški sultan pa je računal na pomoč uporne Ogrske in seveda Francije, ki je imela z Avstrijo odprte račune na Renu. Zmaga nad Turki na Dunaju pa se ni končala s turškim begom in smrtjo velikega vezirja Kare Mustafa, ki mu je sultan po islamski navadi poslal črno svileno zanko, kar je pomenilo — smrt, ampak se je razvila v šestnajstletno vojno, ki je močno spremenila ne samo politično podobo na Balkanu, temveč je tudi vplivala na politične dogodke v vsej Evropi. Zavezništva in sovraštva so se spremenila; ustanovitev Svete lige pa naj bi po namenih papeža Inocenca XI. zagotovila dokončno zmago nad Turki. Vse prelomno obdobje med sedemnajstim in osemnajstim stoletjem pa je močno pogojeno prav od zavezništva in vojn, ki so se sklenile in bojevale proti turškemu cesarstvu za dosego večje oblasti v Evropi.

Vsekakor pa lahko ob tej priložnosti ugotovimo, da je obhajanje te obletnice vzbudilo v vsej srednji Evropi močno zanimanje za zgodovino, kulturo in umetnost islamskega sveta. V naših krajih

smo v dneh od 23. do 27. avgusta lahko obiskali izredno zanimivo razstavo v prostorih Avtonomne turistične in letovišarske ustanove v Sesljanu. Tržaški numizmatični krožek je namreč priredil pod pokroviteljstvom devinskega princa Rajmunda Thurn und Taxisa razstavo, ki je naslov: »Islamski svet in njegovi novci«. Razstavljeni so bili kovanci najrazličnejših obdobjev in najrazličnejših državnih tvorb, ki jih prištevamo k islamskemu svetu. Obisk pa je potrdil to zanimanje za vse, kar je islamski kulturni svet ustvaril v svoji dolgoletni zgodovini. To potrjujejo tudi novice iz Avstrije, kjer so ob priložnosti proslavljanja priredili vrsto znanstvenih simpozijev, številne strokovne in poljudne razstave, vse imajo tudi bogate kataloge, avstrijske založbe pa so preplavile knjižni trg z znanstvenimi in poljudnimi publikacijami, ki gredo dobro v promet.

Obletnica pa je vzbudila tudi zanimanje zgo-

dovinarjev za obravnavanje in preučevanje turških arhivskih virov, ki so presenetljivo bogati. Prav z zvezi s porazom pred Dunajem nekateri turški akti in pisma dokazujejo, da bi turška vojska lahko vse drugače napadla in tudi opustošila Dunaj, da pa je bil uporabljen način obleganja jasna izbira turških poveljnikov in samega sultana, ki iz kulturnih razlogov baje niso hoteli uničiti slavnega in lepega mesta.

V arhivih, ki hranijo tudi akte iz turškega obdobja, pa dobimo dokumente, ki so izredno zanimivi za slovensko zgodovino. Zgled dveh zgodovinarjev, Vančka Boškova in Jasne Šamič, ki sta v Zgodovinskem časopisu št. 1, leta 1979 objavila zanimiv članek »Turski dokumenti o slovenačkom roblju u Sarajevu u 16. vijeku«, ki izpričuje slovensko narodnost nekaterih osvobojenih turških sužnjev, nam dokazuje oz. daje upati, da tudi drugi arhivi, poleg Husrevbekove knjižnice v Sarajevu, hranijo zanimive in še neobdelane dokumente, ki bi pa lahko močno osvetlili temna obdobja turškega vdiranja in ropanja po naših krajih.

Vprašanje, ki zanima tudi Slovence...

■ nadaljevanje s 6. strani

in književnost za osnovno in srednjo šolo v SR Sloveniji ni mogoče sprejeti.

Janez Sušnik piše, da so slovenski predstavniki v pristojni medrepubliški komisiji zagovarjali taka stališča tudi na seji dne 8. julija letos, zaradi česar je komisija sklenila, da se bo usklajevanje skupnih programskih jeder nadaljevalo za tista predmetna področja, kjer ni bilo doseženo soglasje. Gre za materni jezik in književnost, za jezik okolja, samoupravljanje s temelji marksizma, zemljepis in glasbeno vzgojo. »Skupna programska jedra torej še niso v celoti oblikovana in usklajena«, opozarja ravnatelj Zavoda SR Slovenije za šolstvo Janez Sušnik, ki nato pristavlja, da bo »strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje, ki je pristojen za sprejemanje učnih načrtov za osnovno šolo in za skupno vzgojnoizobrazbeno osnovo v srednjem izobraževanju, ocenil, v kolikšni meri bo treba dopolniti sedaj veljavne učne načrte«. »Še pred spreminjanjem oziroma dopolnjevanjem veljavnih učnih načrtov — zaključuje pisec pojasnila v ljubljanskem Delu — bo z morebitnimi odprti-

mi vprašanji seznanil Skupščino SR Slovenije in širšo slovensko javnost.

Dosedanje pisanje v listih v Sloveniji smo pozorno in s precejšnjo mero zaskrbljenosti spremljali tudi pri nas v zamejstvu, kjer je in bo tudi v prihodnosti v teku boj za čimvečjo avtonomijo slovenske šole, kar naj pride do izraza predvsem pri pouku slovenskega jezika in književnosti, slovenske zgodovine in zemljepisa. S kakšnim obrazom bi pred večinskim narodom zagovarjali potrebo po avtonomiji in nujnost, da se slovenski učenci ter dijaki najprej dobro naučijo materinega jezika, spoznajo zgodovino lastnega naroda in ozemlje, na katerem ta narod živi, če bi v osrednji Sloveniji vse to zanemarjali in stopili na pot, ki bi nujno koristila srbskemu oziroma hrvatskemu narodu, se pravi številčno močnejšima narodoma v Jugoslaviji? Zato se za pravilno rešitev tega vprašanja upravičeno zanimamo tudi Slovenci v zamejstvu, ki ne bi radi videli, da bi se v tem pogledu Slovenci v matični domovini odpovedali ustavni pravici, po kateri je republika Slovenija edina pristojna, da po lastni uvidevnosti ureja področje šolstva.

so njegovi predlogi realni, da se bo z letošnjim decembrom umeščanje ameriških raket na evropskih tleh tudi dejansko pričelo: od tod usodni rok 31. decembra. Po drugi strani pa je tudi razumljivo, da Sovjetska zveza išče realno korist. Zahodna Evropa še nima raket? Naj da v zameno britanske in francoske rakete!

Že spet prehitevamo. Na začetku leta 1982 je Moskva predlagala, naj bi zmanjšali število obstoječih raket v Evropi za dve tretjini. Decembra istega leta pa se je Andropov ponudil, da bo dal odstraniti (in ne uničiti) vse rakete SS-20 razen 162., kolikor pač znaša število francoskih in britanskih raket. Ponudba ni naletela na dober sprejem na Zahodu. Kritiki so lahko takoj ugotovili, da bi s tem Moskva imela tri jedrske konice za vsako zahodno. Rakete SS-20 so namreč vrste MIRV, to se pravi, da razpolagajo s tremi ločenimi konicami, ki jih je mogoče posamič usmeriti na ločen cilj. Britanske in francoske rakete pa so enokonične in zastarele. S svojim predlogom je tako Andropov dreg-

nil v pravo sršenje gnezdo. To je postalo še bolj jasno letošnjega maja, ko je neka-ko priznal upravičenost kritik o številu konic in je pristal na načelo, naj bi na pogajanjih upoštevali tako število konic kot tudi število nosilnih strojev. Svojo ponudbo pa je spet navezal na zahtevo, naj bi v kupčijo vključili tudi britanske in francoske rakete. London in Pariz sta takoj reagirala. Britanski državni tajnik Francis Pym je izjavil: »Na pogajanjih SALT so se Sovjeti zavzemali, naj bi vključili našo oduračevalno oborožitev med strateško orožje. Sedaj pa Andropov želi, naj bi jo vključili med »vmesne jedrske sile«. Francoska vlada, ki skrbno pazi na svojo vojaško neodvisnost znotraj Atlantskega zavezništva (Francija ni članica Atlantskega vojaškega poveljstva), je bila v svojih izjavah še jasnejša. Predsednik Mitterrand, ki je bil tedaj na obisku v Pekingju, je dejal: »Sovjetske zahteve so že stare. Pojavljajo se vedno znova in se bodo tudi v bodoče, vendar bom ostal zanje gluha«. In dejansko nista ne Velika Britanija in ne

Francija pooblastili ameriškega pogajalca, naj se v Ženevi pogovarja tudi o njuni raketni oborožitvi.

Med obema sovjetskima predlogoma, točneje tri mesece po drugem sovjetskem predlogu, pa je ameriški predsednik objavil svojo takoimenovano »vmesno rešitev«. Zahod bi bil pripravljen odpovedati se na sovjetsko zahtevo vsem srednjedometnim raketam, če bi tudi Moskva uničila enako število konic. Kremlju predlog ni bil pogodu, zato je sledil prej omenjeni protipredlog, ki spet ni zadovoljil Zahoda. Malo pred začetkom jesenskega kroga pogajanj pa je Andropov presenetil svet z novo ponudbo: Sovjetska zveza bi bila pripravljena uničiti vse svoje rakete SS-20 razen 162., ki naj bi predstavljala protitež britanski in francoski raketni oborožitvi. Novost je bila v tem, da so Sovjeti prvič uporabili izraz uničiti, kar pomeni, da bi odpadla nevarnost o premestitvi teh raket na azijsko prizorišče.

(Dalje)